7.5.90 Bozkurt

KTHEd

ARAŞTIRMA-İNCELEME-DİZİ YAZI

Öyküyü bir de 'Çokbilen Dayı'dan dinleyelim

Dillerde, Destanlarda Oyunlarda Yüz Yıllık Bir Öykü: "HASANBULLİLER"

Bülent FEVZİOGLU-Ahmet KARAMAN

2

PEMBE- Plataniski'a'lı Pembe Mulla, Feride'nin telkini ve tavsiyesi (!) ile (ki bu şekilde çete içinde bir kadın olarak yükü azalıyordu!) Hasanbulliler tarafından (rızası dışı) dağa kaldırılan ikinci kadındır. Pembe, iki ay kadar Hasanbulliler'in yanında tutulduktan sonra, 17 Kasım 1895 günü Pissouri yakınındaki Trapezouni tepesinde vuku bulan çarpışmada polis tarafından kurtarıldı.

PAPAZIN EVLATLIĞI VE HACI PERİKLİ'NİN KIZI

Hasanbulliler; Pembe, Feride ve Aliye'den sonra bu kez, 1 Şubat 1896 gecesi Philousalı papaz Christodoulos'un evlatlığı Varnavou'yu kaçırırlar. Varnavou bir hayli hırpalandıktan sonra, aradan birkaç gün geçince çete elemanlarının içip içip sızdıkları bir sırada ellerinden kaçarak kurtulur.

Bitti mi Hasanbulliler'in dağa kadın kaldırmaları?

Hayır.

En son, Milikouri'de Hacı Perikli'nin 16 yaşındaki kızını kaçırmayı planlarlar. Ancak başaramazlar. Çünkü Hacı Perikli bunu önceden sezip ailesi ile birlikte köyü terkeder. 16 yaşındaki kızın köyden uzaklaştırılması Hasanbulliler'i çileden çıkarır. Hiddetlenirler. Bu öfke, Hacı Perikli'nin evini ateşe verip yakmaya dek uzar.

ESKİLERDEN KİM KALDI?

Evet...

Eskilerden kim kaldı kim kaldı "Canlı tarih" denilen?

Kim, nerede?

—Yola çıkan yolda kalmaz, derler, yola çıktık.

—Sora sora Bağdat bulunur, derler, sormaya başladık.

Başlamak, bitirmenin yarısıdır.

Başladık...

Başladık ve sorduk.

Başladık, sorduk ve bir yola koyulduk sonunda. Çok sorulu yolumuz, Akdoğan köyünden 65 yaşındaki Hüseyin Osman Çokbilen'e çıkıyordu. Vardık Çokbilen'in yanına.

—Çokbilen dayı, bildiğini söyle, dedik.

Söyledi.

1904'DE, BAF'IN MAMONYA KÖYÜNDE

"1904'de Baf kazasının Mamonya köyünde Hüseyin Kavunis ve Kaymakam varıdı, kardeştiler. Bunların böğrülceleri varıdı, yazlık. Kızkardeşleri Cemaliye gitti suvarsın. Arçoz'lu Gago Malyodi diye bir Rum varıdı, Mamolya'da eker-biçerdi. Cemaliye gidip suyu kendi böğrülcelerine kesince bu Rum gitti saçlarını da çekerek dutup dövdü Cemaliye'yi. Rum büyüktü, gıççağazın yaşı küçük ağlayarak gitti eve. Kardeşleri Kaymakam ve Hüseyin Kavuni'ye söyledi meseleyi. Kaymakam, Kavunis'in ağabeyisiydi. "tamam söyleme birine" dediler Cemaliye'ye. Bunların varıdı av silahları. Geçti aradan bir hafta. Bir haftadan sonra bu Gago Malyodi tarla sürerdi "Vuni" merasında. Hüseyin Kavuni onu görerek ağabeyine haber verdi. İkisi birden gittiler o mevkiye. Kaymakam gitti yanına o Rumun, Kavunis biraz geride kaldı.

—Ne yapan, süren?, dedi Kaymakam.

—Ne yapalım, aha uğraşırık, dedi Rum.

Kaymakam dedi Ruma:

—Çok cesursun sen ha?

Rum "ne var, noldu?" dedi.

Kaymakam,

—Geçen gün gitti kızcağız suvarsın böğrülceyi da utanmadın boyundan da dövdün onu.."

Kaymakam ona böyle söyleyince, Rum:

"Şu benim nöbetimidi be arkadaşlar" dedi.

Kaymakam ona:

"Bir saat bıraksaydın da suvarsaydı ne olacağdı?" dedi.

Rum "ey yahu oldu bir yanlışlık, beni affedin" dedi.

O zaman bu Hüseyin Kavunis silahla gitti yanlarına

—Demek sen cesursun ha, çık bura ben sana göstereyim cesurluğu demesiynan attı da vurdu Rumu. Rum oracıkta öldü. Sonra bunnar döndüler köye ve annattılar durumu anne babalarına.

—Biz kaçacayık, dediler.

Nihayet bunlar kaçtılar. Gittiler "Ciyas" diye bir köy varıdı, onda hısımları varıdı. Durumu onnara da anlattılar. "Biz bu katilliği yapıp gaçtık" dediler. Ondan sonra, "Salaminyu - Prodo - Arminu" bunların yatakları oldu. Sonra geçtiler "Çikko Dağı" var, Ayyanni merasıdır, onun içinde kaldılar epeyi. Orada kaldıkları vakit, Hasan'ı ahbap ettiler.

—Hasan'la nasıl tanıştılar?

—Bu Hasan çobandı ve Yerovassa'lıydı. Birgün buldu bunnarı dere kenarında ekmek yerlerdi, korktu, aradı koşarak gaçsın oracıktan.

—Gel korkma, dediler ona.

Gitti.

Başladılar ondan bundan konuşmaya. İşte nerelisin, ne yapan, gabilinden. Ahbap oldular.

"Biz sana söyleyeceyik bütün sırrımızı, biz kaçağız bilin" dediler çobana.

"Bilirim, dedi çoban, tanıdım sizi. Benden çekinmeyin ben size arkadaş olacağım, benim halim vaktim yerindedir, size yardım edeceğim. Bu Rum'lar beni de taciz ederler, bırakmazlar davarı otlatayım. İsterim bir korkutma korkutasınız kendilerini da geçineyim ben da davarımınan."

Onlar,

—Korkma, kimdir ki der sana böyle? diye sordular ona.

O da onlara,

—Prodor'lu Mihail'dir. Aresti'dir, Girgali'dir diye hep söyledi kendilerine.

—Korkma, yalnız senden isterik ağzını kilitli tutasın, kimseye birşey söylemeyesin.

Anlaştılar.

Anlaştıktan sonra çekip gittiler Çikko dağına. Onun içinde bir Rum varıdı, Yannagoy'du adı.

Dediler ona,

"Sen işittiğimize göre bizim arkamızı takip eden ve polisle bir olup düşen peşimize."

Polisler o dönem bunların peşindeydi devamlı. Rum "yok, yanlış söylediler size ben öyle şey yapmadım" dedi, sonra da aradı kaçsın bunnardan. Dediler kendine "nereye gidiyorsun?", dedi "davar uzaklaşıyor gideceğim önünü keseyim." "Dur oracıkta" dediler ona, demeleriynan dizliği doldurdu Rum. Ne vakit da gördüler onu öyle, öldürmediler, bıraktılar. Bir de Prodor'lu Hasan vardı, ahbabıdı Bullilernan. Bir ciracık vardı Prodor papazının beslemesi. Bu Hasan o ciracığı isterdi kaçırsın, kaçaklardan 'Bulliler'-den istedi yardım.

İshakka vardı.

İshakka zenginiydi Prodor'un, Rum'du. Köyün da muhtarıydı ve faizcilik yapardı. Hasan gitti İshakka'ya, dedi:

—Selam söyle uşaklara da bir şey isterlersa yollayayım kendilerine

Çoğu yardım etti.

Kimi korkudan kimi işi olsun diye. Neyisa, deyceğim, Hasan "tamam söyleyim kendilerine" dedi. Rum da davet ettiydi Mavrokordado'yu, Yunanistan'dan geldiydi bu, kumandandı.

—Kim getirtmişti Mavrokordado'yu?

—İngiliz. İngiliz getirdiydi bunnarı, iki kişiydiler, biri da Delivando'ydu.

—Yani İngiliz onları, kaçakların peşine düşmeleri için mi getirtmişti Kıbrıs'a ?

—Evet, tabii.

—Hasanbulliler'den başka kaçak var mıydı o zamanlar?

—Yok, bu üç kaçağın peşine düşmüşlerdi. Neyse, bu Prodor'lu İshakka bir taraftan kaçaklara ne isterlerse yardım edeceği haberini yollarken, bir taraftan da bu Mavrokordado'ya haber yollayarak köye çağırdı. O Hasan ki yardım istedi, kendine kaçırsınlar Prodor papazının beslemesini, bu ishakkanın haberini götürdü. "İshakka selam eder, bir yardım isterseniz yapsınmış" dedi. Hüseyin Kavuni çok şeydandı. "Be yok da bir plan kursun bize bu köpek? Hasan, "korkma da ahbaptır" dedi. İshakka, Hasan ile ikinci defa buluşunca sordu "ne havadis getirdin?" O da "gelecekler, dedi, bir gece gelecekler bulsunnar seni.

—Ne gün gelecekler?

—Bu hafta içinde değilsa gelecek haftaya gelecekler, söz verdiler.

İshakka bu havadisi alınca doğru Mavrokordado'ya haber salar, gelsin da dutsun kaçakları. Mavrokordado "tamam" diye haber salar. Prodor'da dört Türk ailesi vardı. Sonradan hepsini öldürdüler Rumlar, tek o Hasan kurtuldu. Bir Ahmet vardı o köyün içinde, bu Hasan'a "be selam söyle o kaçaklara da bu İshakka plandır ki kurar. Mavrokordado'ya haber etti gelecek evde saklansın polislerle da bunları gelince yakalasın". Hasan hemen gidip buldu kaçakları, annattı bir bir planı. Bu kez kaçaklar bir plan kurarlar. Dedi kendilerine bu Hasan "o gece ki geleceksiniz, filan yerde, evlerin arkasında bir virane var o viranenin içinde saklanacaksınız. Ben da gidip takip edeceğim bakayım ne var ne yok evde da gelip size söyleyim." O zaman kaçaklar iki kişiydiler, biri Kavunis biri da Kaymakam. O tarihte ki anlaştıydılar, gittiler viraneliğe saklandılar. Mavrokordado da geldi, gördüler gelip eve girdiğini. Az sonra Hasan da girdi eve. Muhtar İshakka Hasan'ı görünce kaçakları sordu:

—Hani arkadaşlar, ben bu akşam donattıydım masayı yeylim içelim.

—Geldim sorayım bakayım hazırısan gelsinler, dedi Hasan da.

—Hazırım ya, dedi İshakka.

Hasan;

—E, peki, arkadaşlar saat onbire doğru gelecekler, o saat gave de kapanır el-ayak etraftan çekilir. Hasan, muhtarın evinden ayrılıp doğru viraneliğe gider, beklemeye başlarlar. Bir ara evden iki kişinin dışarıya çıktığını gördüler. Birinin sırtında Mavrokordado'nun askeri kebesi vardı, omuzu yıldızlı.

Giden var mı diye. Yağmur da yağdığı için, İshakka'nın karısı Mavrokordado'nun kebesini omzuna almıştı. Hüseyin Kavuni görünce Mavrokordado'nun kebeyi, sandılar ki Mavrokordado'dur yanında polis ile çıktı baksın ne var ne yok; bastı kurşunu. İkisi da öldü. Atıldı bu Hasan dayı "nedir, falan" deyerekten, sanki da bişeyden haberi yok gibi. Tuttu gendini bu Mavrokordado. Dövdü, ezdi eledi Hasan'ı. O gece daha çok döveceklerdi ama bir fırsatını buldu da kaçtı. Kaçaklar da "madem öyle, köye gidip o ciracığı kaçıracayık" dediler. Bu arada duydular ki ciracık nikah oldu.

—Bizi alakadar etmez, nikahlı olsun, dediler.

—Hangi köye nikah olmuştu kız?

—Filusa'ya. Bir gece basarlar bu köyü. O köyde bunların ahbapları, Rumlar vardı. Onlardan öğrenirler ki kızın kaldığı evde bir yaşlı kadın ve gözleri görmeyen yaşlı bir papaz var. Nikahlısı, Panaya köyündeki kilisede yortu nedeni ile ayin olduğundan kaynanası Papatga ile oraya gitmişlerdir. Endiler öyle akşam üzeri köyün kenarına. Hasan Kavuni o köydeki ahbabı Rumlardan birisine "gireceksin sen içeri da ne var ne yok işaret edesin bana, ben gireyim içeri" dedi. Girdi içeri o Rum ve baktı ki içeride o yaşlılardan başka kimse yoktur, çıktı anlaştıkları gibi işaret verdi kendilerine. İşaret verir vermez daldı içeri bu Kavuni. Ciracık ocağın önünde oturup ısınıyordu, kaptığınan kendini kolundan sürükleyerek dışarıya çıkardı. O kocakarı koştu hemen kapıya, güya engelleyecek, ezdiler elediler kendini da bıraktılar oracığa. Aldılar kızı gittiler bir mandraya, galdılar yirmidört saat ciracığınan mandrada...

—Kızı, kendilerine yardım eden Hasan için kaçırmamışlar mıydı?

—O sonra vazgeçtiydi. Siz alınız gendini, şu kalmasın bu ciracık Ruma, dediydi. O dayaktan sonra ki dövdüydü kendini Mavrokordado, vazgeçtiydi ciracıktan. Neyisa, bunlar acıkınca çıktılar mandradan. Ekmek bulmak için başka bir yere giderlerken, Kostanti ile karşılaştılar. Kostanti'nin mandrasında oturdular yeyip-içtiler. "Nerden buldunuz bu kızı?" diye sordu Kostanti. Kavuni'nin canı sıkıldı. "Ağzını açarsan karnını duman doldururum, ne soran?"

Kostanti:

-Ben bunu tanırım, papazın kardaşı kızıdır, dedi.

Kostanti fazla üstlerine gitmedi, yedirdi içirdi bunları. Bunlar hem şaraptan hem de yorgunluktan uyuyakaldılar. Çoban da ciracık da kaçtılar.

-Başka kadınlar, kızlar da kaçırdılar değil mi?

-Gaçırdılar ya.. Miniguru'lu bir tahsildar varıdı, adı Berikli. Çok güzel bir da kızı.. Kavuni, ciracık kaçınca bu kez Berikli'nin kızını aklına takdı. Akşam üzeri endiler köye, buldular muhtarı. Muhtara sorunca bunlar Berikli'yi ve öğreninca onun atik davranıp kızını alıp köyden kaçtığını, sinirden deliye döndüler. Gittiler Berikli'nin evini ateşe verdiler, kül ettiler evi. Hemen bir alay polisle yetişti Milligura. (Polis zabiti)

Muhtar dedi onlara:

-Onlar ki yaptılar yapacaklarını, bir öküz yüzerdim ben yalnız!

Hasanbulliler ordan kaçınca Pissuri merasına gittiler. Duydular ki Aleyhtoro'da düğün var, düğüne şantöz Feride diye biri geldi, başladılar ne yapacaklarını düşünmeye.

-Feride'yi de kaçırmışlardı değil mi?

-İşte onu annatacayım şimdi.. Ali Eyyüp diye bir zanginidi düğün sahibi. Bu şantöz Feride'yi ta Leymosun'dan getirtmişti. Hasanbulliler'in bir ahbapları vardı o köyün içinde. Hemen onunla temas kurup köydeki durumu öğrendiler.

-Neydi durum?

-Durum, işte köylü kahvede toplandı dansöz oynatıyor. Ama, Limasol'dan da 4-5 tane polis de geldi köye. Polisler de kahve de oturuyorlar.

- SÜRECEK -

Eskilerden kim kaldı. "Kim kaldı canlı tarih?" denildiği zaman akla 65 yaşındaki Hüseyin Osman ÇOKBİLEN geliyor. "Hasanbulliler'in Öyküsü"nü bir de O'nun ağzından dinledik...

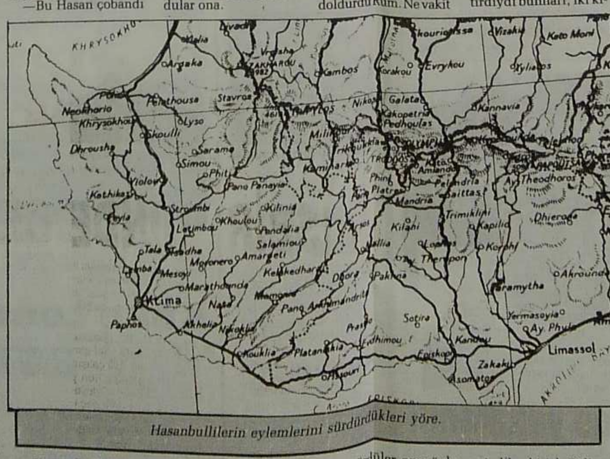

Hasanbullilerin eylemlerini sürdürdükleri yöre.